ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Шовот тумани

2024 йил 15 март

Судъя: Б.И.Хайитбоев

Шовот туманлараро иктисодий суди раиси, судья Б.Хайитбоев раислигида судья ёрдамчиси Ш.Салаевнинг котиблигида, «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти биносида, очик сайёр суд мажлиси:

Даъвогар: Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Хоразм вилоят худудий бошқармасининг «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонасининг манфаатида

Жавобгар: «DAVLETOV MATSAPO» фермер хўжалигидан 16.519.946,09 сўм қарздорликни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича ишни даъвогар вакили А.Ахмедов (ишончнома асосида) иштирокида ишни кўриб чиқиб қўйидагиларни

аниклади:

Даъвогар Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Хоразм вилоят худудий бошқармаси «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонасининг манфаатини кўзлаб Шовот иктисодий судига даъво мурожаат ариза билан қилиб, туманлараро хўжалигидан «DAVLETOV **MATSAPO»** фермер 16.519.946.09 сўм қарздорликни ундиришни сўраган.

Палата ишни ўзининг вакили иштирокисиз кўришни сўраган.

Бугунги суд мажлисида даъвогар вакили тушунтириш бериб даьвони кувватлаб, даъвогар томонидан тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартнома бўйича мажбуриятлар тўлик бажарилиб тегишли молиялаштириш ишлари амалга оширилганлигини, мазкур контрактация шартнома бўйича форс мажор холати юзасидан тегишли Комиссия ишни кўриб чикмаганлигини, карздорлик шу кунгача копланмаганлигини, даъвони тўлик каноатлантиришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисига келмади. Жавобгар вакили суд мажлисига келмади, жавобгарга ишни кўриш ҳақида юборилган суд ажримини қабул қилиб олувчи кўрсатилган манзилда яшамаслиги сабабли қайтарилган.

Ўзбекистон Республикаси иқтисодий процессуал кодексининг 129-моддасига асосан ишда иштирок этувчи шахслар иш юритиш вақтида ўз манзили ўзгарганлиги ҳақида судга хабар бериши шарт. Бундай хабар мавжуд бўлмаган тақдирда, ажримнинг кўчирма нусхаси судга маълум бўлган охирги манзилга юборилиб, гарчи олувчи шу манзилда бўлмаса ҳам ёки яшамаса ҳам у етказиб берилган деб ҳисобланади.

Суд ишда иштирок этувчи тараф вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги хужжатларни тахлил килиб куйидаги асосларга кўра даъво аризани тўлик каноатлантиришни ва суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Иш хужжатларидан аниқланган холатларга кўра, «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти кўшма корхонаси ва «DAVLETOV MATSAPO» фермер хўжалиги ўртасида 2023 йил 6 февраль куни №109-сонли "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномаси тузилган.

1.1-бандига фермер шартномада Шартноманинг асосан хўжалиги муддат ва тегишли микдорда пахта хом-ашёсини етиштириб кўрсатилган даъвогарга етказиб бериш, даъвогар махсулот етиштиришни эса молиялаштириш ва харид қилиш мажбуриятини олган.

Томонлар ўртасида тузилган шартноманинг 2.2-қисми "е" бандига кўра фермер хўжалиги "харидор" дан олинган уруғлик, йиғим терим мавсуми учун керакли материаллар ва бўнак (аванс) маблағларидан мақсадли фойдаланиши "ё" бандига кўра эса шартномавий мажбуриятлар бажарилмаган ҳолатда "Харидор"га, тўланган маблағлар бўйича қарздорликни мутлақ қоплаб бериш назарда тутилган.

Шартноманинг 4.2-банди талабидан келиб чиқиб «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қўшма корхонаси томонидан шартномада кўрсатилган экин ер майдонида пахта хом ашёсини етиштириш ва кейинчалик ўзига етказиб бериш мақсадида 60 фоиз аванс (бўнак) пул маблағи, шу билан бирга агротехник хизматлар, уруғлик, минерал ўғит, ёқилғи мойлаш маҳсулотлари, йиғим терим мавсуми учун керакли материаллар, транспорт хизматлари, терим пуллари ва бошқа харажатлар учун 255.730.222,54 сўм миқдорида молиялаштирилган.

Бирок, жавобгар «DAVLETOV MATSAPO» фермер хўжалиги томонидан шартномада кўрсатилган махсулот ўрнига 30 тонна 390 кг пахта хом ашёси кисман етказиб берилган бўлиб, натижада 16.519.946,09 сўм қарздорлик вужудга келган.

«TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қушма корхонаси томонидан қарздорликни ихтиёрий равишда қоплаш юзасидан талабнома хати жавобгар томонидан ижросиз қолдирилган.

Буни оқибатда даъвогар судга даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасига кўра, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 8 ва 234-моддаларига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Мазкур ҳолатда мажбуриятлар "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномасидан келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодексининг 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конун хужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 242-моддасига кўра, агар мажбуриятни бажариш муддати кўрсатилмаган ёки талаб қилиб олиш пайти билан белгилаб қўйилган бўлса, кредитор ҳар қачон ижрони талаб қилишга, қарздор эса - ижрони ҳар қачон амалга оширишга ҳақли бўлади.

Мажбуриятни дархол бажариш вазифаси қонун, шартнома ёки мажбуриятнинг моҳиятидан англашилмаса, қарздор бундай мажбуриятни кредитор талаб қилган кундан бошлаб етти кунлик муддат ичида бажариши шарт.

Тарафлар ўртасида имзоланган "пахта хом-ашёси харид қилиш бўйича" контрактация шартномасининг 2.2-қисми "ж" бандига кўра шартноманинг 1.1-бандида кўрсатилган мажбуриятларини узрли сабабларга кўра бажара олмаса ёхуд бажара олмаслик эхтимоли вужудга келса, "харидор" хужжатларни сабабларни тасдикловчи такдим килиши, колаверса шартноманинг 6.2-кисмига кўра ушбу шартнома шартларини бажарилишига тўскинлик килувчи енгиб бўлмайдиган куч (форс-мажор) холатлари бўйича бир-бирларини ва форс-мажорни тасдиқлаш бўйича комиссияни хабардор қилишлари ва комиссиянинг хулосасига кура "хужалик" жавобгарликдан озод қилиниши белгиланган.

Бирок, судда юкоридаги холатда форс мажор холатлари аникланмади.

Даъвогарнинг даъво талаби ишга такдим қилинган юк хатлари, электрон счёт-фактуралар, таққослаш далолатномаси ва бошқа тегишли хужжатлар билан тулиқ исботини топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси 68-моддасига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаб ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Суд, юқоридагиларга асосан даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Бинобарин суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 129, 170, 176-179, 180-моддаларини, қўллаб,

карор килади:

Даъво ариза тўлиқ қаноатлантирилсин.

«DAVLETOV MATSAPO» фермер хўжалиги хисобидан «TEXTILE FINANCE KHOREZM» маъсулияти чекланган жамияти қўшма корхонаси фойдасига 16.519.946,09 сўм асосий қарздорлик ва олдиндан тўланган 34.000 сўм почта харажати жами 16.553.946,09 сўм ундирилсин.

«DAVLETOV MATSAPO» фермер хўжалиги хисобидан Республика бюджетига 340.000 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳарори устидан шу суд орҳали Хоразм вилоят суди иҳтисодий ишлар буйича судлов ҳайъатига бир ойлик муддатда апелляция тартибида шикоят бериши, шунингдек биринчи инстанция судининг ҳонуний кучга кирган, апелляция тартибида курилмаган ҳал ҳилув ҳарори устидан олти ой ичида кассация шикояти беришга ҳаҳли.

Судья

